

Незалежна міжнародна комісія з розслідування порушень в Україні

Прес-конференція – Палац Націй – 15 березня 2024 року

Ерік Мьосе, голова Комісії

Вітаю,

Сьогодні ми зібралися тут, щоб презентувати доповідь Комісії, яку буде представлено Раді ООН з прав людини на початку наступного тижня.

У цій доповіді викладено результати роботи Комісії протягом її другого мандату у період з квітня 2023 року по березень 2024 року, під час якого Комісія мала 16 поїздок до України та відвідала 34 населених пункти у дев'яти областях України. Ми спіралися на інтерв'ю з 816 особами.

Розслідування Комісії – це триваючий процес. У поточній доповіді зосереджується увага на трьох аспектах: систематичному та поширеному застосуванні тортур до українських військовополонених; серйозному впливі бойових дій та облоги Маріуполя на цивільне населення; нападах на культурні об'єкти та історичні місця, а також захоплення культурних цінностей.

Комісія розслідувала подальші випадки катувань, вчинених російською владою. Під час свого поточного мандату Комісія зосередила увагу на випадках катування в одинадцяти місцях позбавлення волі: сім в районах, що знаходяться під контролем Росії в Україні, і чотири в Російській Федерації. Жертвами є чоловіки та жінки, більшість з потерпілих – чоловіки у віці від 21 до 58 років.

Нові докази підкріплюють попередні висновки Комісії про те, що тортури, які застосовуються російською владою в Україні та Російській Федерації, є широко поширеними та систематичними.

У поточних розслідуваннях Комісія зосередила свою увагу на випадках катування українських військовополонених. Свідчення потерпілих показують всю нещадність та жорстокість цього поводження, з кричущою зневагою до людської гідності, що завдавало жертвам сильного болю та страждань під час тривалого утримання під вартою. Все це спричинило довготривалі фізичні та психічні травми.

Один український військовослужбовець, якого представники російської влади утримували під вартою та піддавали тортурам у декількох місцях позбавлення волі, розповів про свій досвід перебування у виправній колонії у місті Донський Тульської області, де його неодноразово піддавали тортурам і зламали декілька кісток, вибили зуби, а на пораненій нозі у нього розвинулася гангрена. “Я втратив будь-яку надію і волю до життя”, – сказав потерпілий, додавши, що він намагався накласти на себе руки, але під час цієї спроби його схопили і побили. Після звільнення з полону потерпілого госпіталізували 36 разів.

Повертаючись до облоги Маріуполя, у доповіді Комісія визначила, що бойові дії у Маріуполі на початку повномасштабного вторгнення та до кінця травня 2022 мали надзвичайно серйозний вплив на цивільне населення.

Мешканці розповідали про нестерпні страждання під час безперервних обстрілів і повітряних бомбардувань, які спричинили загибель людей, поранення та руйнування у великих масштабах. Люди, опитані Комісією, пригадували, що бачили велику кількість мертвих тіл на вулицях, серед уламків своїх будинків і в лікарнях міста. Згідно з отриманими даними, бойові дії в місті Маріуполь пошкодили або зруйнували щонайменше 58 будівель медичної інфраструктури. Щодо ситуації у Маріуполі в цілому, одна жінка, якій вдалося пішки покинути місто та дістатися

сусіднього села, описуючи свій шлях, назвала його “дорогою смерті”, згадуючи всепоглинаюче почуття страху.

Врінда Гровер, членкиня Комісії

У цій доповіді Комісія вперше задокументувала напади російської влади на культурні об’єкти та захоплення російською владою культурних цінностей. Ми встановили, що влітку 2023 року російські збройні сили вчинили невибіркові обстріли міста Одеси, внаслідок чого були пошкоджені кілька будівель та Спасо-Преображенський кафедральний собор (всі об’єкти розташовані в історичному центрі). Ці будівлі перебувають під особливим захистом відповідно до міжнародного гуманітарного права та є частиною народної культурної спадщини.

Комісія вивчила інформацію, пов’язану з захопленням російською владою культурних цінностей на підконтрольних їй територіях. Восени 2022 року російська влада перемістила культурні цінності з Херсонського обласного художнього музею та архівні документи з Державного архіву Херсонської області до окупованого російською владою Криму, чим порушила міжнародне гуманітарне право і вчинила воєнний злочин, захопивши власність противника.

Крім того, Комісія розслідувала випадки зґвалтувань та іншого сексуального насильства, вчиненого щодо жінок за обставин, в рамках яких це також прирівнюється до катувань. У доповіді також викладено подробиці випадків сексуалізованих катувань і погрози зґвалтування українських військовополонених-чоловіків.

Комісія стурбована продовженням використання вибухової зброї в населених пунктах. Часто російські збройні сили не вжили можливих запобіжних заходів для перевірки того, що об’єкти нападів не є цивільними.

Продовження таких атак протягом більш ніж двох років збройного конфлікту ще раз демонструє закономірність ігнорування вимоги зберігати розмежування між військовими цілями та цивільними особами, як це вже раніше підкреслювалося Комісією.

Комісія продовжила розслідувати повідомлення про переміщення та депортацію дітей з України до Російської Федерації або на окуповані Росією частини України. У поточній доповіді Комісія дійшла висновку, що переміщення 46 дітей з Херсонського обласного будинку дитини до Криму не було тимчасовим, а отже, прирівнюється до воєнного злочину, що полягає у незаконному переміщенні.

У цій доповіді також описано декілька порушень прав людини з боку української влади щодо осіб, підозрюваних у співпраці з російською владою.

Комісія рішуче засуджує всі порушення та відповідні злочини. Комісія наново наголошує на значущості притягнення до відповідальності у всіх своїх аспектах. Виявлені докази демонструють, що російська влада вчинила порушення міжнародного права прав людини та міжнародного гуманітарного права, а також відповідні воєнні злочини. Проведення подальших розслідувань є необхідним, зокрема з метою встановлення, чи можуть деякі з виявлених інцидентів прирівнюватися до злочинів проти людяності.

Дякую за увагу. Чекаємо на ваші запитання.